

Kangal Balıklı Kaplıca 'ya Yurt Dışından Gelen Sağlık (Medikal) Turistlerin Profili: 3 Yıllık İzlem Çalışması¹

Hatice ULUSOY², Nurperihan TOSUN³, Büşra AKKUM⁴

Özet

Kangal Balıklı Kaplıcası balıkları nedeniyle dünyada önemli ve spesifik bir balneoterapi merkezidir. Çalışmada, sağlık turizmi için Sivas ili Kangal Balıklı Kaplıcaya gelen medikal turistlerin profilinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Araştırma tanımlayıcı ve retrospektif olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın evren ve örneklemini Sivas Kangal Balıklı Kaplıca tesisine 01.01.2015- 10.02.2018 tarihleri arasında gelen yabancı sağlık turistlerin tamamı (N=193) oluşturmuştur. Tesisi 01.01.2015- 10.02.2018 tarihleri arası 8953 yerli, 193 yabancı sağlık turisti ziyaret etmiştir. Sağlık turistlerinin; %56'si Almanya'dan, %28,5'i Rusya'dan, %13'ü Kazakistan'dan ve %2,6'si Amerika'dan gelmiştir ve gelenlerin %43'ü Türk asıllı yabancı ülke vatandaşıdır. Sağlık turistlerinin, %39,9'u kadın, %60,1'i erkektir ve %52,8'i tesise tek başına gelmiştir. Sağlık turistlerinin %50'si merkeze Ağustos ayında gelmekte ve %15,5'i merkezi tekrarlı tercih etmektedir. Tesiste ortalama kalış süresi 11,49 gündür. Gelenlerin %28,5'i acente aracılığı ile 71,5'i ise sevklı gelmiştir. Bu bulgular doğrultusunda önemli bir balneoterapi merkezi olan tesisin yabancı turistlerce tanınırlığının ve tercih edilme düzeyinin oldukça yetersiz olduğu ileri sürülebilir.

Anahtar kelimeler: sağlık turizmi, medikal turist, termal turizm, sivas kangal balıklı kaplıca.

Profiles of Medical Tourists from Abroad to Kangal Balıklı Spring: 3- Years Follow-up Study

Abstract

Kangal Balıklı Spring is an important and specific balneotherapy center in the world due to its fishes. The aim of the study is to reveal the profile of medical tourist coming to Kangal Balıklı Spring Sivas province for health tourism. The research is designed descriptively and retrospectively. The universe and sample of the research was constituted by foreign health tourists (N=193) from 01.01.2015 to 10.02.2018 in Sivas Kangal Balıklı Spring. The Facility visited by 8953 native and 193 foreign health tourists between 01.01.2015 and 10.02.2018. Foreign tourists arriving in the center: 56% from Germany, 28.5% from Russia, 13% from Kazakhstan and 2.6% from the United States and 43% of the arrivals are Turkish-born foreign nationals. 60.1% of the health tourists were male, 39.9% were female, and 52.8% came alone. 50% of health tourists come to the center in August and 15.5% prefer center repetition. The average duration stay is 11.49 days. 28.5% of the arrivals came through the agency and 71.5% of the arrivals came in dispatch. It can be argued that the facility, which is an important balneotherapy center in the direction of these findings, is not well known and preferred by foreign tourists.

Keywords: health tourism, medical tourist, thermal tourism, sivas kangal balıklı spring.

¹ Bu çalışma 3-6 Mayıs 2018 tarihinde Kuşadası –Aydın'da yapılan 8. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuş, kongre bildiri kitabında özet olarak yayınlanmıştır.

² Doçent Doktor, Cumhuriyet Üniversitesi, hulusoy65@gmail.com

³ Araştırma Görevlisi, Cumhuriyet Üniversitesi, nurperihankarabulut@gmail.com

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, Cumhuriyet Üniversitesi, busraakkum@gmail.com

GİRİŞ

Dünya turizm hareketleri her geçen yıl büyümeye devam etmektedir (Erdem vd. 2015). Örneğin, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) Dünya Turizm Barometresi 2017 verilerinde uluslararası turist sayısı (gecelik ziyaretçiler) 2017'de %7'lik bir artışla 1,322 milyona ulaşmıştır. Bu güçlü artışın 2018'de %4-%5 arasında devam etmesi beklenmektedir (UNWTO, 2017).

Yıllar itibariyle sürekli büyüme içerisinde olan dünyadaki turizm hareketleri ülkemiz açısından kamuoyu oluşturma, barışı sağlama, sosyal, kültürel, ekonomik, istihdam gibi faktörler nedeniyle sürekli olarak ilgi gösterilen, büyüyen bir endüstri konumundadır (Albayrak vd., 2011). Türkiye dünyanın en önemli turist rotaları arasında 10. sırada yer almaktadır (UNWTO, 2017). Örneğin, Türkiye'de turist ziyaretlerinin üç yıllık dağılımına bakıldığında; 2015 yılının ilk çeyreğinde turist sayısı %5,5 artarak 5 milyon 344 bin 575 olmuştur. Bunların %80,7'sini (4 milyon 314 bin 332 kişi) yabancılar, %19,3'ünü (1 milyon 30 bin 243) kişi ise yurt dışında ikamet eden vatandaşlar oluşturmaktadır. 2016 yılı ilk çeyreğinde ise ülkemizden çıkış yapan ziyaretçi sayısı 5 milyon 107 bin 553 kişi olmuştur. Bunların %78,6'sını (4 milyon 14 bin 546 kişi) yabancılar, %21,4'ünü (1 milyon 93 bin 7 kişi) ise yurt dışında ikamet eden vatandaşlar oluşturmaktadır. 2017 yılı ilk çeyreğinde ülkemizden çıkış yapan ziyaretçi sayısı bir önceki yıla göre %5,1 azalarak 4 milyon 844 bin 761 kişi olmuştur. Bunların %77,9'unu (3 milyon 772 bin 293 kişi ile) yabancılar, %22,1'ini ise (1 milyon 72 bin 468 kişi ile) yurt dışında ikamet eden vatandaşlar oluşturmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2015; TÜİK, 2016; TÜİK, 2017).

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2015 ve 2016 verilerine göre yerli ve yabancı turistlerin Türkiye'de ortalama kalış süresi 4 gündür (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015; 2016). Türkiye'ye gelen turist sayısı devamlı olarak artsa da bu artış aynı oranda gelire dönüşmemektedir. Türkiye'de turizm ile ilgili tüm kesimler bunun farkında olup, turizm gelirlerinin artırılması için çeşitli çözüm arayışları içindedir. Türkiye'nin uzun yıllardan beri çözüm aradığı turizmde mevsimsel yoğunlaşma birçok ülkenin de ortak sorunlarından biridir. Turizmi on iki aya yaymak için çeşitli alternatifler denenmektedir. Türkiye bazı alternatif turizm türleri ile büyümesine ivme kazandırmaktadır. Bu alternatif turizmlerden biri de sağlık turizmidir (Erdem, Gülcan & Chykyonov, 2015).

Sağlık Turizmi

Sağlık turizmi, bireylerin hem koruyucu hem tedavi edici hem rehabilite edici hem de sağlığı geliştirici hizmetleri almak amacıyla başka bir ülkeye seyahat ederek yerleşim yerinin dışında konaklamaları olarak tanımlanmıştır (Aydın, 2012; Sağlık Turizm Kurulu [SATURK], 2016). Sağlık turizmi, uluslararası sağlık amaçlı hareketlilik potansiyelini kullanarak sağlık kuruluşlarının büyümesine imkân veren bir sektördür (SATURK, 2016). Literatürde sağlık turizmi tanımlarına bakıldığında geniş alanları kapsadığı görülmektedir. Medikal Turizm olarak da adlandırılabilen sağlık turizmi türleri Termal Sağlık Turizmi, Medikal Turizm, Yaşlı Turizmi, Engelli Turizmi kavramlarını barındırmaktadır (SATURK, 2016). Aşağıda bu turizm türlerinden termal sağlık turizmi üzerinde durulmuştur.

Termal Turizm

Termal turizm; mineralize termal su banyosu, içme, çamur banyosu gibi çeşitli türdeki yöntemlerin yanında iklim kürü, fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, psikoterapi, diyet gibi destek tedavilerini de kapsayan turizm hareketi olarak tanımlanır (Akat, 2000).

İnsanların su ve doğal su kaynaklarını kullanmalarıyla su kültürel değişimin temel unsuru haline gelmiştir. Küresel bağlamda termal sağlık turizminin hızla büyümesi ve bir sektör haline gelmesi, insan doğasında bulunan istirahat ihtiyacının bir sonucudur (Cohen, 2008). İnsanların termal suyun beden ve zihin için bir şifa kaynağı olduğu inancı, termal pazarın sağlıklı insanlar ve 25-75 yaş arası hastalardan oluşması sektöre olan ilgiyi artırmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2016; Alvarez, 2010). Jeotermal kaynaklar açısından ilk yedi ülke içerisinde yer alan Türkiye; Avrupa ülkeleri arasında kaplıca uygulamaları açısından üçüncü sırada yer alırken, kaynak potansiyeli açısından ilk sırada yer almaktadır. İnsanların sürekli değişen ihtiyaçlarına paralel olarak, son yıllarda sağlık turizmi kapsamında termal turizm ziyaretçi sayılarında önemli bir artış olmuştur. Bu artış aynı zamanda termal turizm markasına hizmet veren işletmelerin sayısında da bir artışa neden olmuştur. 1400 kaplıca tesisine sahip olan Türkiye, ekonomiye canlılık getirmek ve geliri artırmak için termal turizme büyük önem vermektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2013). Dünyada Almanya, Avusturya, İtalya, Macaristan gibi ülkelerde termal turizme olan ilgi her geçen gün artmaktadır. Bu ülkelerde termal turizm, turizm sektörünün en büyük gelir kaynaklarından birini oluşturmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2010).

Termal tesislerde sunulan hizmetlere yönelik olan turizm ile ilgili terimler şunlardır(Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2013):

Termalizm: Sağlık kurallarına uygun şekilde kaplıca ve ılıcalardan elde edilen doğal su kaynaklarının tedavi amacıyla kullanılmasıdır.

Balneoterapi: Mineralli termal sularla yapılan kür tedavisi

Talassoterapi: Güneş ve deniz suyu kullanılarak yapılan kür uygulaması

Hidroterapi: Tatlı suyla yapılan kür uygulaması

Speleojerapi: Mağara ortamından yararlanılarak yapılan tedavi çeşidi

Peloidoterapi: Çamur tedavisidir.

Helioterapi: Güneş ışığıyla yapılan kür tedavisidir.

Termal turizm sektöründe son yıllarda yaşanan gelişmeler doğrultusunda müşteri memnuniyeti ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda termal turizm işletmelerinde uluslararası isteklerin karşılanabilmesi için özellikle turistlerle doğrudan ve etkili iletişime sahip personelin kişisel bilgi, deneyim, giyim ve görünüm, tutum ve davranışları turistlerin memnuniyeti açısından büyük öneme sahiptir. Personelin konukları karşılaması, istek ve şikâyetleri ile ilgilenmesi ve çalıştığı alanla ilgili yeterli donanım ve bilgiye sahip olması termal sağlık tesislerinde çalışanların sahip olması gereken özellikleri arasında yer almaktadır. Termal turizm tesisinin; fiziki alt yapısının uygun, yeterli ve modernize olması, müşterilere hitap eden iyi düzenlenmiş bir çevreye sahip olması, tesiste modern teknolojilerin kullanılması, tesisin doğal termal su havuzuna sahip olması, tesise ulaşım olanaklarının iyi durumda olması müşteri memnuniyetini etkileyen diğer unsurlardır (Lee & Heo 2009; Sağlık Bakanlığı, 2016).

Türkiye'deki termal turizm işletmelerinin, uluslararası beklentileri karşılayarak yurt dışındaki termal turizm müşterilerini çekmesi ve termal sağlık hizmetlerini geliştirebilmesi açısından bu önemli bulguların farkında olmaları gerekmektedir. Sağlık amacıyla doğal su kaynaklarından yararlanabilmek için termal tesis ziyaretçilerinin konaklama gün sayısının yüksek olması gerekirken, Türkiye'deki termal tesis ziyaretçileri tesislerden daha çok hafta

sonu veya günübirlik konaklama şeklinde faydalanmaktadır. Termal turizmin ekonomiye canlılık getirebilmesi ve turizm sektörünün en büyük gelir kaynaklarından birini oluşturabilmesi için kişi başı konaklama gün sayısının ve tesislerin doluluk oranının yüksek olması gerekmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2016).

Tablo 1. 2014 Yılı Sağlık Bakanlığı Verilerine Göre Türkiye'ye Yurt Dışından Gelen Turistlerin Termal Su Kaynağı Kullanan Tesislere Geliş Sayısı, Ortalama Kalma Süresi ve Geceleme Sayısı (Sağlık Bakanlığı, 2016)

		Termal Otel			
		Tesise Sayısı	Geliş Sayısı	Geceleme Sayısı	Ortalama Kalma Süresi
1	Japonya	92 397		98 941	1.1
2	G.Kore	92 151		96 424	1.0
3	Çin Halk Cumhuriyeti	58 103		61 049	1.1
4	Almanya	35 154		110 329	3.1
5	A.B.D	23 924		31 755	1.3
6	Fransa	22 380		28 231	1.3
7	Rusya Fed.	16 384		21 632	1.3
8	İtalya	16 097		19 743	1.2
9	İspanya	14 037		15 377	1.1
10	Brezilya	12 933		14 017	1.1
11	İngiltere	12 300		41 544	3.4
12	Portekiz	10 070		10 610	1.1
13	S.Arabistan	8 227		18 356	2.2
14	Malezya	5 838		6 343	1.1
15	Endonezya	5 548		5 684	1.0

Tablo 1’de ülkemize termal turizm amacıyla gelen ziyaretçilerin yoğunlukta olduğu ilk 15 ülke gösterilmiştir. Tablodan görüldüğü gibi ülkemize en çok Japonya, Güney Kore ve Çin Halk Cumhuriyetinden ziyaretçiler gelmiştir. Ziyaretçilerin neredeyse tamamı ortalama 1 gün konaklamaktadır. Fakat sağlık amacıyla gelen ziyaretçilerin termal turizmden faydalanabilmeleri açısından kalış sürelerinin daha çok olması beklenmektedir (Satırk, 2016).

YÖNTEM

Çalışmanın amacı, sağlık turizmi için Sivas ili Kangal Balıklı Kaplıcaya gelen medikal turistlerin profilinin ortaya konması ve termal merkezin tanınırlık ve tercih düzeyinin saptanmasıdır. Tanımlayıcı ve retrospektif olarak tasarlanan çalışmanın evrenini Sivas ili Kangal Balıklı Kaplıca tesisine gelen yabancı ziyaretçiler oluşturmaktadır. Tesis, Sivas İli sınırları içerisinde; İl merkezine 90 km uzaklıktaki Kangal İlçesinin 13 km kuzeydoğusunda bulunan Hamam Deresi (Topardıç Deresi) vadisinde yer alan, Balıklı Çermik- Yılanlı Çermik adlarıyla da anılan kaplıcadır. Yatak kapasitesi 270 olan tesis 12 ay açıktır ve Türkiye Kaplıcalar Birliği (TÜRKAP) ve Avrupa Kaplıcalar Birliği (ESPA) üyesidir. Kangal Balıklı Kaplıcası balıkları nedeniyle önemli ve spesifik bir balneoterapi merkezidir. 5 sıcak kaynak havuzu mevcuttur. Ortalama su ısı 35 C derece, pH’sı 7.8’dir. Balıklı kaplıca suyunda, doktor balıklar olarak bilinen Cyprinidae ailesinden iki tür balık yaşamaktadır. Balıklar,

selenyum ve doğal ultraviyole, psoriasis (sedef hastalığı) tedavisinde rol oynayan önemli faktörlerdir. Balıkların psöriazisteki skuamaları kaldırma etkisi, havuzların jakuzi etkisi, kaplıcanın selenyum, magnezyum, bikarbonat içeriği ve doğal UV psöriazis hastalığının tedavisinin etkinliğini sağlamaktadır. Kangal Balıklı Kaplıcasında 3 hafta sonunda ciddi yan etkiler görünmeden yaklaşık % 70 oranında tam tedavi sağlanmaktadır. (Ozçelik vd., 2000) Kaplıcanın 2003 yılında Sağlık Bakanlığı tarafından “Sağlık tesisi” olarak tescili yapılmış olup tesise sevklı gelinebilmektedir. Tesisin 2018 yılı 1 günlük geceleme ücreti kişi başı 210TL, 2017 yılı için 190 TL, 2016 yılı için 170 TL ve 2015 yılı için 150 TL’dir.

Çalışmanın verileri, tesise 01.01.2015- 10.02.2018 tarihleri arasında gelen yabancı sağlık turistlerinin kayıtlarından toplanmıştır. Herhangi bir örneklem seçim yöntemine gidilmeden belirtilen tarihlerde tesisi ziyaret eden tüm yabancı sağlık turistlerinin kayıtları (N=193) incelenmiştir. Araştırmaya başlanmadan önce gerekli izinler alınmıştır. Veriler; sağlık turistlerinin hangi ülke vatandaşı olduğu, Türk asıllı olup olmadığı, tesise geldikleri yıl ve geldikleri ay, tesiste kalış süresi, tekrarlı geliş durumları, acente aracılığı ya da sevklı gelişleri, cinsiyetleri ve aile ile ya da tek gelme durumları gibi kriterler doğrultusunda incelenmiştir. Veriler SPSS.21 paket programında değerlendirilmiş olup tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Ziyaretçilerin Tanıtıcı Özelliklerine Ait Bilgiler

	Değişkenler	N	%
Yıl	2015	44	22,8
	2016	50	25,9
	2017	96	49,7
	2018	3	1,6
	Geldikleri ülke	Almanya	108
	Rusya	55	28,5
	Kazakistan	25	13,0
	ABD	5	2,6
Türk Asıllı Olma	Hayır	110	57,0
	Evet	83	43,0
Cinsiyet	Erkek	116	60,1
	Kadın	77	39,9
Gelme Durumu	Tek	102	52,8
	Aile	91	47,2
Tekrarlı Geliş	Evet	30	15,5
	Hayır	163	84,5

Tablo 2’de ziyaretçilerin tanıtıcı bilgileri verilmiştir. Buna göre, ziyaretçilerin %49,7’si tesisi 2017 yılında ziyaret etmiştir. Ziyaretçilerin %56,8’i Almanya’dan gelmiş olup, %43,0’ı Türk asıllıdır. Rusya’dan gelen 55 kişi acente aracılığı ile gelmiştir. %60,1’i erkek, %52,8’i tek gelmiş ve %15,5’i tekrarlı gelmiştir.

Tablo 3. Ziyaretçilerin Kaldıkları Süreye İlişkin Bilgiler

	Min	Max	Ortalama	Standart sapma
Yatış süresi	1	44	11,49	9,10

Tablo 3'te görüldüğü gibi ziyaretçilerin tesiste minimum kaldıkları süre 1 gün, maksimum kaldıkları süre 44 gündür. Tesiste ortalama kalış süreleri 11, 49±9, 10'dur.

Tablo 4. Ziyaretçilerin Geldikleri Aya İlişkin Bilgiler

Ay	N	%	Ay	N	%
Ocak	4	2,1	Temmuz	36	18,7
Şubat	4	2,1	Ağustos	50	25,9
Mart	11	5,7	Eylül	21	10,9
Nisan	17	8,8	Ekim	6	3,1
Mayıs	17	8,8	Kasım	4	2,1
Haziran	21	10,9	Aralık	2	1,0

Tablo 4'te ziyaretçilerin tesise geliş ayları incelendiğinde; %25,9'u Ağustos, %18,7'si Temmuz, %10,9'u Haziran, %10,9'u Eylül aylarında geldikleri görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı; özellikle psoriasis tedavisinde önemli ve spesifik bir merkez olan Sivas Kangal Balıklı Kaplıcasına son 3 yıllık süre içinde gelen yabancı sağlık turistlerinin profilinin ve termal merkezin tanınırlık ve tercih düzeyinin belirlenmesidir.

Sağlık turistlerinin; %56'si Almanya'dan, %28,5'i Rusya'dan , %13'ü Kazakistan'dan ve %2,6'si Amerika'dan gelmiştir ve gelenlerin %43'ü Türk asıllı yabancı ülke vatandaşlarıdır.

2016 Sağlık Bakanlığı verilerine göre; ülkemizde termalleri ziyaret eden ilk dört ülke vatandaşı Japonya, Güney Kore, Çin Halk Cumhuriyeti ve Almanya'dır. Bu bilgiye dayanarak Sivas Balıklı Kaplıcanın pazardaki katma değerini arttıran Japonya, Güney Kore ve Çin'den yararlanamadığı görülmektedir. Sağlık turistlerin %, %39,9'u kadın %60,1'i erkektir ve %52,8'i tesise tek başına gelmiştir. Tesise gelen yabancı turistler; 2015 yılında 44, 2016 yılında 50, 2017 yılında 96 ve 2018 yılının seçilen tarihlerinde 3 kişidir. Gelenlerin %28,5'i acente aracılığı ile 71,5'i ise sevkli gelmiştir.

Tesisi 01.01.2015- 10.02.2018 tarihleri arası 8953 yerli, 193 yabancı sağlık turisti ziyaret etmiştir. 2014 yılı Sağlık Bakanlığı verilerine göre Türkiye'de; 814.124 yabancı, 1.988.139 yerli termal tesis ziyaretçisi konaklama yapmıştır. Türkiye genelindeki termal kaplıcaları 2014 yılında ziyaret eden kişi sayısı ile Sivas Balıklı Kaplıca'yı son 3 yılda ziyaret eden kişi sayısı karşılaştırıldığında oranın oldukça düşük olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bulgu da Türkiye'de termal tesisler arasında Sivas Balıklı Kaplıcanın tanınırlığı ve tercih edilirliliğinin çok düşük olması şeklinde yorumlanabilir. Dünya Sağlık Örgütü'nün(WHO) yayınladığı "Global Report on Psoriasis" isimli raporda psoriasis (sedef) hastalığının dünya genelinde önemli bir problem olduğu ve hastalık prevalansının ülkelerde %0.09-%11.43 arasında değiştiği bildirilerek dünya genelinde en az 100 milyon insanın bu hastalıktan etkilendiği belirtilmektedir (WHO, 2016). Hastalığın tedavisinde son derece önemli bir yeri olmasına

rağmen Sivas Balıklı Kaplıcanın tercih edilirliginin bu denli az olması dikkat çekici bir bulgudur. Tesisin otelcilik işletmesi anlamında gerekli önlemleri alması ve tanına bilirligini artırması önerilebilir.

Tesiste kalış süreleri minimum 1, maksimum 44 gün olup, ortalama geceleme süresi 11,49 gündür. Yaz aylarında tesise gelen kişi sayısının diğer aylara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. 2014 Sağlık Bakanlığı verilerinde yılın on iki ayında birbirine çok yakın geceleme ve geliş sayıları görülmektedir. Ağustos ve Eylül ayları dışında ortalama geceleme sayısı 1,5 günden azdır. Balıklı Kaplıca ziyaretçilerin %37,8'i 5 gün ve altı tesiste konaklamaktadır. İdeal geceleme sayısının 5 gün ve üzeri olduğu bilgisine dayanarak genel termal merkez değerlendirmesi için ortalama geceleme bulgusu iyi gibi gözükse de psoriasis tedavisinin etkinliği için önerilen süre 3 haftadır. Literatür incelendiğinde, Akbulut'un (2010) çalışmasında bulgularımıza benzer olarak, İç Anadolu Bölgesi önemli bir termal potansiyel olarak görülmektedir ancak kaplıcalarda kür anlayışından uzak günü birlik ziyaretler ön planda olmaktadır. Bu bilgi dikkate alınarak ortalama kalış süresinin istenilen düzeyde olmadığı söylenebilir. Termal turizm süreklilik arz eden mevsimsel özelliği düşük olan alternatif bir turizmdir bu nedenle Balıklı Kaplıcanın ilkbahar ve yaz ayları dışında da tercih edilebilirliğinin sağlanması gereklidir.

2014-2018 yıllarını hedef alan 10.Kalkınma Planında, Sağlık Turizminin geliştirilmesi öncelikli dönüşüm alanlarından. Kalkınma programı bileşenlerinde; istatistik altyapısının geliştirilmesi, hedef ülke ve bölgelerde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin artırılması, tanıtım ve pazarlama alanında kamu ve özel sektör işbirliklerinin artırılması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda dünyada ve Türkiye'de önemli bir balneoterapi merkezi olan Sivas Balıklı Kaplıcanın tüm dünyada tanınırlığının artırılmasına ve marka değerinin yaratılmasına yönelik faaliyetlerin geliştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akat, Ö. (2000). Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Akbulut, G. (2010), Türkiye’de Kaplıca Turizmi ve Sorunları. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(1), 35-54
- Albayrak, T., Gülmez, M., Aksu, A.A., Erdinç, S.B. & Toker, B.(2011). Antalya Yöresi Turist Profil Araştırması. Akdeniz Üniversitesi, 1-139
- Alvarez, L.A. (2012). The value of water: the origins and expansion of thermal tourism in Spain, 4(1), 15-34
- Aydın, O. (2012). Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(23), 91-96
- Cohen, M.(2008). Spa Introduction in Bodeker, G. And Cohen, M.(Eds), Understanding the Global Spa Industry: Spa Management. Elsevier Ltd. Burlington, 6-8
- Çiçek, R. & Avderen, S.(2013). Sağlık Turizmi Açısından İç Anadolu Bölgesindeki Kaplıca ve Termal Tesislerin Mevcut Yapısının ve Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, 2013(2), 25-35
- Edinsel, S. & Adıgüzel, O. (2014). Türkiye’nin sağlık turizmi açısından son beş yıldaki dünya ülkeleri içindeki konumu ve gelişmeleri. Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi, 4(2), 167-190
- Erdem, B., Gülcan, B. & CHYKYNNOV, S.(2015). Konaklama İşletmelerinde Spa&Wellness Hizmetlerinde Çalışan İşgörenlerin Profili: Antalya’daki Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma. Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 48, 238-257.
- Lee, S. & Heo, C.Y. (2009). Corporate Social Responsibility and Customer Satisfaction Among Us Publicly Traded Hotels and Restaurants, International Journal Of Hospitality Management, 635-637
- Ozcelik, S., Polat, H.H., Akyol, M., Yalcin, A.N, Ozcelik, D. & Marufihah, M. (2000). Kangal hot spring with fish and psoriasis treatment . J Dermatol, 27, 386–390.
- Sağlık Turizm Kurulu. (2018). Türkiye’de Termal Sağlık Turizmi.
<http://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/10949,07pdf.pdf?0> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 16.03.2018)
- Sağlık Turizm Kurulu. (2017). Sağlık Turizmi Nedir?.
<http://www.saturk.gov.tr/images/pdf/tyst/02.pdf> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 16.03.2018)
- TC. Kalkınma Bakanlığı. (2013). 10. Kalkınma Planı.
[http://kcp.tarim.gov.tr/sp/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1\(2014-2018\).pdf](http://kcp.tarim.gov.tr/sp/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1(2014-2018).pdf) adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 20.03.2018)
- T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2018). İşletme Belgeli Tesisler.
<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9857/isletme-belgeli-tesisler.html> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 15.03.2018)
- T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2018). Genel Tanımlar.

<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,11475/genel-tanimlar.html> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Türkiye İstatistik Kurumu. (2016). Turizm İstatistikleri.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21531> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 18.03.2018)

Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). Turizm İstatistikleri.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24591> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 18.03.2018)

Türkiye İstatistik Kurumu. (2015). Turizm İstatistikleri.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18666> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 18.03.2018)

UNWTO.(2017). Tourism Highlights.

<https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

WHO.(2016). Global Report on Psoriasis.

http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/204417/9789241565189_eng.pdf?sequence=1 adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 31.03.2018)